

Σχεδιασμός προγράμματος εκπαίδευσης νοσηλευτών και φοιτητών νοσηλευτικής για τη διασφάλιση του δικαιώματος των κωφών στην υγεία

Βενετία – Σοφία Βελονάκη¹, Μάρθα Βελονάκη², Αθηνά Καλοκαιρινού³

1. Βενετία – Σοφία Βελονάκη, Νοσηλεύτρια, MSc, PhDc, Τμήμα Νοσηλευτικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
2. Μάρθα Βελονάκη, Φοιτήτρια Ιατρικού τμήματος Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
3. Αθηνά Καλοκαιρινού, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Νοσηλευτικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Περίληψη

Εισαγωγή: Οι κωφοί χρήστες νοηματικής γλώσσας σε σχέση με το γενικό πληθυσμό εμφανίζουν έλλειμμα γνώσης σε θέματα υγείας, αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας και κίνδυνο να συμβεί λάθος στη φαρμακευτική αγωγή τους, εξαιτίας κυρίως προβλημάτων επικοινωνίας με τους επαγγελματίες υγείας. Οι δυσκολίες αυτές θα μπορούσαν να περιοριστούν με κατάλληλη εκπαίδευση των νοσηλευτών.

Σκοπός: Ο σχεδιασμός και η πιλοτική εφαρμογή προγράμματος εκπαίδευσης νοσηλευτών και φοιτητών νοσηλευτικής για τη διασφάλιση του δικαιώματος των κωφών στην υγεία.

Υλικό και μέθοδος: Πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική αναζήτηση αναλυτικών προγραμμάτων διδασκαλίας της ελληνικής νοηματικής γλώσσας, ως ξένης γλώσσας και προγραμμάτων σχετικών με την κουλτούρα των κωφών και τις ιδιαιτερότητες κατά την παροχή φροντίδας υγείας σε αυτούς.

Αποτελέσματα: Από τη σύνθεση των βιβλιογραφικών ευρημάτων σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε πιλοτικά πρόγραμμα εκπαίδευσης νοσηλευτών και φοιτητών νοσηλευτικής σε θέματα σχετικά με την κουλτούρα, τα δικαιώματα και τις ιδιαίτερες ανάγκες των κωφών κατά την παροχή φροντίδας υγείας. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης μαθήματα για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων επικοινωνίας στην ελληνική νοηματική γλώσσα, εστιασμένα στις ανάγκες επικοινωνίας του νοσηλευτή με κωφούς ασθενείς. Η διάρκεια της εκπαίδευσης ήταν 30 ώρες (10 τρίωρα μαθήματα).

Συμπεράσματα – Συζήτηση: Είναι η πρώτη φορά που εφαρμόζεται σχετική εκπαίδευση σε νοσηλευτές και φοιτητές νοσηλευτικής. Από την πιλοτική εφαρμογή της κρίνεται, ότι οι εκπαιδευόμενοι ευαισθητοποιήθηκαν και απέκτησαν γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να είναι σε θέση να βελτιώσουν την παρεχόμενη σε κωφούς ασθενείς φροντίδα υγείας. Αναμένονται τα αποτελέσματα από την αξιολόγηση του προγράμματος, ώστε αντίστοιχα μελλοντικά εκπαιδευτικά προγράμματα να χρησιμοποιήσουν τα θετικά στοιχεία του και να βελτιώσουν τυχόν αδυναμίες του.

Λέξεις Κλειδιά: εκπαίδευση, κωφός, νοηματική γλώσσα, νοσηλευτική, υγεία

Εισαγωγή

Η απώλεια ακοής αφορά περίπου στο 9-10% του πληθυσμού, ποσοστό το οποίο αυξάνεται συνεχώς. (Barnett, 2002) Τα άτομα με προβλήματα ακοής εμφανίζουν έλλειμμα γνώσης σε θέματα υγείας, σε σχέση με το γενικό πληθυσμό (Margellos-Anast et al, 2006) και αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας και κίνδυνο να συμβεί λάθος στη φαρμακευτική αγωγή τους, (Iezzoni, 2004) εξαιτίας κυρίως προβλημάτων επικοινωνίας με τους επαγγελματίες υγείας. (Barnett, 2002; Steinberg et al, 2006) Οι δυσκολίες αυτές είναι εντονότερες στους κωφούς οι οποίοι είναι χρήστες της νοηματικής γλώσσας (Bat-Chava et al, 2005) και γι' αυτό το παρόν άρθρο αναφέρεται σε αυτή την ομάδα κωφών. Είναι γεγονός ότι ελάχιστοι νοσηλευτές γνωρίζουν τη νοηματική γλώσσα (Pagliuca et al, 2007), ενώ στην Ελλάδα σήμερα, το κόστος διερμηνείας βαρύνει, ουσιαστικά, τον κωφό (ΟΜΚΕ, 2011). Προκειμένου να επιτευχθεί εξοικονομημένη φροντίδα και να γίνει άρση των ανισοτήτων και των έμμεσων διακρίσεων σε βάρος των κωφών κατά την παροχή φροντίδας υγείας, προτείνεται οι επαγγελματίες υγείας να εκπαιδεύονται κατάλληλα ώστε να γνωρίζουν τις βασικές ιδιαιτερότητες της φροντίδας ενός κωφού ασθενή. (Sinclair-Penwarden, 2009; Pagliuca et al, 2007; Golden & Ulrich, 1978).

Σκοπός:

Για το λόγο αυτό, σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε πιλοτικά ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης νοσηλευτών και φοιτητών νοσηλευτικής. Στόχοι του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι οι συμμετέχοντες να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα σχετικά με την κώφωση, να έρθουν σε επαφή με την κουλτούρα των μελών της κοινότητας των κωφών, να αναγνωρίσουν τις ιδιαίτερες ανάγκες και τα δικαιώματα των ατόμων αυτών σε θέματα σχετικά με την υγεία και να αποκτήσουν βασικές γνώσεις και δεξιότητες επικοινωνίας στην ελληνική νοηματική γλώσσα.

Υλικό-μέθοδος:

Για το σχεδιασμό κατάλληλου εκπαιδευτικού προγράμματος για τη συγκεκριμένη εκπαίδευση, έγινε αναζήτηση στη βιβλιογραφία αναλυτικών προγραμμάτων διδασκαλίας της ελληνικής νοηματικής γλώσσας ως ξένης γλώσσας, καθώς και προγραμμάτων που απευθύνονται σε ακούοντες επαγγελματίες υγείας ή φοιτητές επιστημών υγείας σχετικά με τις ιδιαιτερότητες κατά την παροχή φροντίδας υγείας και την κουλτούρα των κωφών.

Βιβλιογραφία αναζητήθηκε στη βιβλιοθήκη της Φιλοσοφικής σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, στη βιβλιοθήκη και στα αρχεία της «ΔΡΩ», αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρίας για την ανάπτυξη της ποιότητας ζωής των εμποδιζόμενων ατόμων, σε εθνικές (www.iatrotek.org, www.omke.gr) και διεθνείς (www.medline.com, www.cinahl.com, www.pubmed.com)

βάσεις δεδομένων, καθώς και μέσω μηχανών αναζήτησης. Ως λέξεις κλειδιά για τη βιβλιογραφική αναζήτηση χρησιμοποιήθηκαν στα ελληνικά και αγγλικά οι λέξεις αναλυτικά προγράμματα, ιατρική, νοσηλευτική, εκπαίδευση, (ελληνική) νοηματική γλώσσα, επαγγελματίες υγείας.

Αποτελέσματα βιβλιογραφικής ανασκόπησης:

Για τη διδασκαλία της νοηματικής ως ξένης γλώσσας, σε διεθνές επίπεδο, υπάρχει ελάχιστη βιβλιογραφία και δεν υπάρχουν αναλυτικά προγράμματα καθολικής αποδοχής. (Wilcox & Wilcox, 1998; Παπασπύρου & Ταγκάλου, 2007) Στη βιβλιογραφία, ανευρέθη να περιγράφεται μόνο ένα αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας της ελληνικής νοηματικής γλώσσας σε ακούοντες. Το αναλυτικό αυτό πρόγραμμα διαρθρώνεται σε τέσσερις αυτοτελείς βαθμίδες, οι οποίες αντιστοιχούν σε τέσσερα επίπεδα γλωσσικής επάρκειας (ικανοποιητική, καλή, πολύ καλή και άριστη γνώση). Προτείνεται κάθε βαθμίδα να διαρκεί 2 εκπαιδευτικά έτη με συχνότητα 2 τρίωρα ή 3 δίωρα μαθήματα ανά εβδομάδα. (Παπασπύρου & Ταγκάλου, 2007)

Από τη βιβλιογραφική αναζήτηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων σχετικών με την παροχή φροντίδας υγείας σε κωφούς ασθενείς, ανευρέθησαν τέσσερα, τα οποία απευθύνονταν σε φοιτητές ιατρικής, ένα εκ των οποίων εφαρμόστηκε στη συνέχεια και σε φοιτητές της φαρμακευτικής. Οι στόχοι, η εκπαιδευτική μέθοδος, το περιεχόμενο και η διάρκεια κάθε προγράμματος, διέφεραν σημαντικά.

Ειδικότερα, σε πανεπιστήμιο του Καναδά, διεξήχθησαν τρίωρα εκπαιδευτικά workshops, τα οποία απευθύνονταν κυρίως σε πρωτοετείς και δευτεροετείς φοιτητές της ιατρικής. Οι συμμετέχοντες εκπαιδεύτηκαν στην επικοινωνία μεταξύ του ασθενή, χρήστη βοηθημάτων ακοής και του ιατρού, ενημερώθηκαν για τα βοηθήματα ακοής και διερεύνησαν τα ζητήματα που ανακύπτουν κατά τη φροντίδα των ασθενών αυτών, σχετικά με την πολυπολιτισμικότητα, την τεχνολογία και την ηθική. Κάθε workshop περιελάμβανε ερωτηματολόγιο-λίστα θεμάτων για τα οποία συχνά υπάρχουν εσφαλμένες αντιλήψεις, ασκήσεις σε ομάδες, διαλέξεις, συνεντεύξεις εθελοντών κωφών, ασκήσεις εναλλαγής ρόλων, συζητήσεις, τη χορήγηση έντυπου υλικού κ.α. (Lock, 2003)

Αντίστοιχου περιεχομένου ήταν και η -διάρκειας μιας ημέρας- εκπαίδευση τεταρτοετών φοιτητών ιατρικής του πανεπιστημίου του Leeds, σε δεξιότητες επικοινωνίας και γνωριμίας -σε βάθος- με την κώφωση. Η εκπαίδευση περιελάμβανε ομιλίες κωφών και ακουόντων, αλλά και ασκήσεις εναλλαγής ρόλων και προσομοίωσης. (Smith & Hasnir, 1991)

Ένα άλλο πρόγραμμα εκπαίδευσης φοιτητών ιατρικής σε θέματα σχετικά με τη φροντίδα των κωφών ασθενών είναι το "Deaf Strong Hospital". Πρόκειται για μια άσκηση με αντιστροφή ρόλων, στην οποία συμμετέχουν πρωτοετείς φοιτητές ιατρικής του Πανεπι-

ΠΙΝΑΚΑΣ. «Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: μαθήματα 3-10»

Μάθημα 3ο:

- Βασικές λέξεις και έκφραση (επανάληψη και συνέχεια)
- Ημέρες, μήνες, εποχές
Χρόνος: πριν, μετά, χτες, προχθές, αύριο, πέρσι, τώρα, χρόνια (πριν 3 χρόνια, σε 3 χρόνια)
Τι μέρα ήταν χτες/ είναι σήμερα/ θα είναι αύριο;
- Αθήνα, πόλη, χωριό, Ελλάδα, εξωτερικό
Πού μένεις; Πού γεννήθηκες;
- Καιρός –φυσικά φαινόμενα (ζέστη, κρύο, βροχή, χιόνι, αέρας, συννεφιά κλπ)
- Επαγγέλματα (γιατρός, νοσηλεύτης, προϊστάμενος, κοινωνικός λειτουργός, ψυχολόγος, καθαρίστρια, τραπεζοκόμος) / ασθενής
Τι δουλειά κάνετε;
- νοσοκομείο – τμήματα (παθολογικό, καρδιολογικό, χειρουργικό, χειρουργεία, μονάδα εντατικής θεραπείας, παιδιατρικό, ψυχιατρικό, ορθοπαιδικό, οφθαλμολογικό, ΩΡΛ, δερματολογικό, ουρολογικό, γυναικολογικό, αναισθησιολογικό)
Σε ποιο τμήμα δουλεύετε;

Μάθημα 4ο:

Επανάληψη

Λεξιλόγιο

- ασθενής, γιατρός, νοσηλεύτης, νοσοκομείο
- Καθημερινές ανάγκες ασθενή που νοσηλεύεται:
δίψα, πείνα, φάρμακα, ούρηση, αφόδευση, τουαλέτα, μπάνιο, μυρίζει, αερισμός θαλάμου, ένεση (υποδόρια, ενδομυϊκή, ενδοφλέβια) κλπ
- γενικά συμπτώματα (έμφαση στην αξία της έκφρασης)
(σώμα, άλγος, πυρετός, υπνηλία, ψύχος, εφίδρωση, κούραση, χλωμός κλπ) πρόβλημα, τίποτα

Αναπνευστικό - Καρδιαγγειακό (θώρακας, καρδιά, αγγεία)

ιστορικό- συμπτώματα: βήχας, δύσπνοια, εισπνοή, εκπνοή, απόχρεμψη - χρώμα, θωρακικό άλγος, οίδημα (γενικό, στα άκρα), ταχυπαλμία, εύκολη κόπωση, λαχανιάζω

εξέταση: ακτινογραφία θώρακα, ηλεκτροκαρδιογράφημα, αρτηριακή πίεση, δοκιμασία κοπώσεως (τεστ κοπώσεως), βρογχοσκόπηση

διάγνωση: υπέρταση, καρδιακή ανεπάρκεια, καρδιακή ανακοπή, εγκεφαλικό

θεραπεία: βηματοδότης, μάσκα οξυγόνου (2), χειρουργείο.

Διάλογος – Ερωτήσεις

1. Είστε άρρωστος;
2. Πώς νιώθετε;
3. Τι θέλετε;
4. Πονάτε; Πού; Πού ακριβώς;
5. Κάντε λίγο υπομονή
6. Τελειώνουμε
7. Περιμένετε
8. Θα έρθει ο γιατρός
9. Διψάτε; Θέλετε νερό;
10. Μην κινήστε
11. Φοβάστε; Ηρεμήστε
12. Ξέρετε να έχετε κάποια άλλη ασθένεια –νόσημα;
13. Πήρατε φάρμακο; Τι άλλα φάρμακα παίρνετε;
14. Έχετε ξανανοσηλευτεί στο νοσοκομείο στο παρελθόν;
15. Έχετε γενικά υψηλή πίεση; Τώρα θα μετρήσουμε την αρτηριακή σας πίεση.
16. Έχετε κάνει κάποια εγχείριση στο παρελθόν;

17. Είχατε πυρετό; Πόσο; Μέχρι πόσο έφτασε;
18. Καπνίζετε; Πότε το αρχίσατε;
19. Πότε κόψατε το κάπνισμα; Πόσα τσιγάρα καπνίζατε κάθε μέρα;
20. Έχετε πάθει ποτέ εγκεφαλικό;
21. Κουράζεστε εύκολα όταν περπατάτε;

Μάθημα 5ο:

Επανάληψη Λεξιλόγιο

για ποιο λόγο; τι φταίει;/ ποιο είναι το αίτιο;

Αθλήματα

Μυοσκελετικό / Νευρικό:

σπονδυλική στήλη, σπόνδυλος, οστό, κήλη μεσοσπονδύλιου δίσκου, σκολίωση, κύφωση
πόνος αρθρώσεων ή δυσκαμψία, οσφυαλγία, μυϊκοί πόνοι ή κράμπες, κάταγμα, ακινησία
λιποθυμία, εγκεφαλικό, επιληψία, κρίση, παράλυση, αδυναμία, τρόμος, μνήμη

Ακτινογραφία, αξονική, μαγνητική τομογραφία, μέταλλο

Ερωτήσεις/Διάλογος:

1. Πονάτε στις αρθρώσεις σας;
2. Πονάτε πιο πολύ το πρωί μόλις ξυπνήσετε ή το βράδυ προτού ξαπλώσετε;
3. Ποια άρθρωση σας πονάει πιο πολύ;
4. Πονάει η μέση σας; Πότε αρχίσατε να πονάτε;
5. Έχει επιδεινωθεί με το πέρασμα του χρόνου;
6. Είχατε ποτέ κάποιο κάταγμα;
7. Δυσκολεύεστε στις καθημερινές δουλειές σας; Ξέρετε τι φταίει;
8. Νιώθετε πόνο ή κουράζεστε εύκολα;
9. Αθλείστε καθημερινά; Σηκώνετε βάρη;
10. Μπορείτε να ανεβείτε σκαλιά;
11. Τώρα θα κάνετε αξονική τομογραφία. Είναι η πρώτη φορά; Βγάλτε ότι μεταλλικό έχετε πάνω σας.
12. Αντιμετωπίζετε προβλήματα με τη μέση σας; Έχετε κάνει κάποια εγχείρηση;
13. Είχατε παλιά κάποιο πρόβλημα με τα γόνατά σας; Θα πρέπει να αποφεύγετε τις σκάλες;
14. Έχετε πόνο στον αυχένα σας; Δυσκολεύεστε να στρίψετε το κεφάλι σας;
15. Νιώθετε ότι δεν μπορείτε να ασκηθείτε; Γιατί πιστεύετε ότι γίνεται αυτό;
16. Έχετε λιποθυμήσει ποτέ; Ξέρετε το λόγο;
17. Έχετε επιληψία; Αν ναι, πότε συνέβη η τελευταία σας επιληπτική κρίση; Παίρνετε φάρμακα για αυτό;
18. Έχετε νιώσει ποτέ να μουδιάζει το χέρι σας ή το πόδι σας;
19. Νιώθετε να κουράζεστε εύκολα; Γιατί συμβαίνει αυτό;
20. Βλέπατε ποτέ τα πράγματα διπλά (διπλωπία);
21. Αντιμετωπίζετε προβλήματα με τη μνήμη σας; Θυμάστε τι φάγατε χθες;
22. Μπορείτε να περπατήσετε καλά; Μήπως χάνετε την ισορροπία σας; Μπορείτε να μου δείξετε πως περπατάτε;
23. Μπορείτε να σφυρίξετε, να δείξετε τα δόντια σας και να σηκώσετε τα φρύδια σας;
24. Τρέμει ποτέ το χέρι σας; Πότε συμβαίνει αυτό; Όταν είστε ήρεμοι ή όταν προσπαθείτε να κάνετε κάποια κίνηση;

Μάθημα 6ο:

Επανάληψη λέξεων, απορίες Λεξιλόγιο

Οικογένεια

Αριθμοί, ώρα

Χρώματα

Μικρόβιο, μετάδοση, περαστικά

Περιγραφή εικόνας - Ο ρόλος της εικόνας στην επικοινωνία των επαγγελματιών υγείας με τους Κωφούς ασθενείς.

Ενημέρωση ασθενή με κήλη μεσοσπονδύλιου δίσκου, με τη χρήση εικόνων: εξετάσεις, διάγνωση- ενημέρωση

Συνέχεια στις πίσω σελ.

για την πάθηση, αίτια, αντιμετώπιση (συντηρητικά – σπονδυλοδεσία)

Βίντεο: Νοσηματική από διάφορους κωφούς, μέσα στην καθημερινότητά τους.

Συζήτηση σχετικά με τους προβληματισμούς-εντυπώσεις από το βίντεο.

Μάθημα 7ο:

Επανάληψη

Λεξιλόγιο

Φαγητό -Τροφές

Γαστρεντερικό – Ουρογεννητικό

1) Στομάχι, έντερο, ήπαρ, νεφρά, ούρηση.

Ιστορικό - Συμπτώματα: λόξυγγας, συχνουρία, διάρροια, δυσκοιλιότητα, μέλαινα κένωση, εμετός, αναγωγή, αιμορροΐδες

Εξέταση: γαστροσκόπηση, κολonosκόπηση, καλλιέργεια ούρων

Διάγνωση: τροφική δηλητηρίαση, σκωληκοειδίτιδα, έλκος στομάχου

Θεραπεία-αντιμετώπιση: ορός, κλίσμα, καθαρτικό, ουροκαθετήρας, χειρουργική επέμβαση, πάνες – εσώρουκα ακράτειας

2) Πέος, αιδοίο, όρχεις, ωσθήκες, ωάριο

Ιστορικό - Συμπτώματα: συνουσία, έμμηνος ρύση, εκκρίσεις του πέους, σεξουαλική επιθυμία, στύση, εκσπερμάτωση, πρόωρη εκσπερμάτωση, εγκυμοσύνη, κνησμός

Εξέταση: υπερηχογράφημα, γυναικολογική εξέταση, τεστ Παπανικολάου

Διάγνωση: αποβολή, επιπλοκές εγκυμοσύνης, στυτική δυσλειτουργία, AIDS

Πρόληψη- Θεραπεία- Αντιμετώπιση: φυσιολογικός τοκετός, καισαρική τομή, έκτρωση, εξωσωματική γονιμοποίηση, αντισύλληψη (χάπια, προφυλακτικό, σπιράλ).

Ερωτήσεις - διάλογος

1. Έχετε ρίγος (τρέμουλο/κρυάδες);

2. Κάνετε εμετό; Τι χρώμα ήταν;

3. Κάνετε διάρροια; Πόσες φορές; Πιείτε λίγο νερό.

4. Έχετε αέρια; Τι φάγατε χθες;

5. Αισθάνεστε τελευταία κουρασμένος (κομμένος);

6. Έχετε όρεξη για φαγητό; Έχετε χάσει βάρος;

7. Θέλετε να σας βοηθήσω να βάλετε καθαρή πάνα; Να πλυθείτε;

8. Θέλετε να σας βοηθήσω να πάτε στην τουαλέτα;

9. Να σας φέρω την πάπια/σκοραμίδα;

10. Τώρα θα βάλουμε ουροκαθετήρα. Έχετε βάλει ξανά στο παρελθόν;

11. Μήπως έχετε έντονο αίσθημα κνησμού στη γεννητική περιοχή;

12. Πόσες φορές την ημέρα/ εβδομάδα/ μήνα έρχεστε σε συνουσία;

13. Η σεξουαλική σας επιθυμία είναι φυσιολογική, μειωμένη ή αυξημένη;

14. Αντιμετωπίζετε προβλήματα στύσης ή πρόωρης εκσπερμάτωσης;

15. Τι πρόβλημα αντιμετωπίζετε κατά τη συνουσία;

16. Σε ποια ηλικία σας ήρθε για πρώτη φορά περίοδος;

17. Κάθε πότε έχετε περίοδο; Περίοδο έχετε σε τακτικά διαστήματα;

18. Πόσο κρατάει η περίοδος σας; Έχετε πολύ ή λίγο αίμα;

19. Έχετε αίμα μετά τη συνουσία;

20. Πότε αδιαθετήσατε τελευταία φορά; Πότε σας σταμάτησε η περίοδος;

21. Πόσα παιδιά έχετε; Γεννήσατε φυσιολογικά ή με καισαρική;

22. Έχετε κάνει έκτρωση στο παρελθόν; Είχατε επιπλοκές;

23. Πόσες κύσεις είχατε; Είχατε ποτέ επιπλοκές κατά την εγκυμοσύνη σας;

24. Τι μεθόδους αντισύλληψης χρησιμοποιείτε; Έχετε πάρει ποτέ αντισυλληπτικά χάπια;

25. Χρησιμοποιείτε προφυλακτικό σε κάθε σας σεξουαλική επαφή;

Μάθημα 8ο:

Επανάληψη

Λεξιλόγιο

Ρούχα, παπούτσι, τακούι, σαγιονάρα, σεντόνι, κουβέρτα, κρεβάτι, μαξιλάρι, ντύνω-ομαι, γδύνω-ομαι, σήκωσε την μπλούζα σου

«Αλλάζω» (ρούχα, χτένισμα, γιαντό, πλευρό κλπ)

1. Παιδιατρική: ηλικία, πόσο χρονών είσαι; Πόσο χρονών είναι το παιδί; Κοντός, ψηλός, υπέρβαρος (χοντρός), λιποβαρής, πόσα κιλά είσαι; ανεμοβλογιά, ιλαρά εφηβική ακμή, εμβόλιο, ψείρες, καραμέλα, τσίχλα, γάλα, σχολείο, νηπιαγωγείο, παιχνίδι, κοινωνικός λειτουργός, πιστοποιητικό υγείας
2. Ενδοκρινολογία - Αίμα: Θυρεοειδής, θυρεοειδεκτομή, Σακχαρώδης διαβήτης, σάκχαρο αίματος, χοληστερίνη, τριγλυκερίδια, εξετάσεις αίματος, μικρόβιο, μεσογειακή αναιμία, λευκαμία, αλλεργία, μετάγγιση, αιμοκάθαρση, αιμορραγία, δίψα, πείνα, αφυδάτωση, κρυώνω, ιδρώνω, αδυναμία, διαίτα, ελεύθερη διαίτα
3. Ψυχική Υγεία: εκνευρισμός, υπερκινητικότητα, κακή διάθεση, κατάθλιψη, μνήμη, άνοια, φοβία, αγοραφοβία, μικροβιοφοβία, κλειστοφοβία, νοπτική υστέρηση, ψυχολόγος, ψυχίατρος
4. Δέρμα: ερυθρότητα, σπυρί, μελανιά, σπίλος, κατάκλιση, αλοιφή
5. Μαστός: θηλή, θηλασμός, εκκρίσεις των θηλών, αυτοεξέταση, μαστογραφία, μαστεκτομή.

Ερωτήσεις/Διάλογος:

1. Μπορείτε να τρωτε ό,τι θέλετε. Ελεύθερη διαίτα
2. Κάνετε αυτοεξέταση στους μαστούς σας; Τακτικά;
3. Οι γονείς σας ζουν; Αν ναι, νοσούν ή είναι υγείς; Αν όχι, από τι έχουν πεθάνει;
4. Είστε παντρεμένος; Έχετε παιδιά; Αυτά έχουν κάποια ασθένεια;
5. Έχετε παρατηρήσει κάποια ερυθρότητα στο δέρμα σας; Θα πρέπει το σεντόνι να είναι καλά τεντωμένο και να αλλάζετε συχνά πλευρό ώστε να μην δημιουργηθούν κατακλίσεις.
6. Πόσο χρονών είσαι; Είχες σπυράκια και στο παρελθόν;
7. Έχετε παρατηρήσει κάποια έκκριση από τις θηλές σας;
8. Πότε κάνατε μαστογραφία για τελευταία φορά; Θα πρέπει να ξανακάνετε άμεσα.
9. Έχετε παρατηρήσει αυτός ο σπίλος (ελιά) να έχει αλλάξει σχήμα ή χρώμα;
10. Αρρωσταίνετε συχνά το τελευταίο διάστημα;
11. Να σας βοηθήσω να αλλάξετε παντελόνι; Πρέπει να βάλετε καθαρό.
12. Πώς πάθατε τις μελανιές; Κάνετε εύκολα μελανιές;
13. Εάν τραυματιστείτε η αιμορραγία σταματάει εύκολα;
14. Πάσχετε από μεσογειακή αναιμία; Οι γονείς σας;
15. Πότε κάνατε την τελευταία εξέταση αίματος; Ήταν όλα φυσιολογικά;
16. Έχετε κάνει στο παρελθόν κάποια μετάγγιση; Αν ναι, για ποιο λόγο;
17. Έχετε κάποια αλλεργία; Αλλεργία έχετε μόνο την άνοιξη;
18. Γεια σας! Καλά είστε; Σήμερα, θα αλλάξουμε τα σεντόνια.
19. Όταν βρίσκεστε ανάμεσα σε πολύ κόσμο νιώθετε δυσφορία ή φόβο;
20. Πώς αισθάνεστε; Νιώθετε έντονο εκνευρισμό ή δυσφορία;
21. Πόσο καιρό νιώθετε στενοχώρια; Υπάρχει κάποιος λόγος;
22. Παίρνετε κάποια φάρμακα για να βελτιώσετε την διάθεση σας; Αλλάζει εύκολα η διάθεσή σας;
23. Πίνετε; Καθημερινά; Πολύ ή λίγο; Μόνο όταν είστε με παρέα ή και μόνος σας στο σπίτι;
24. Θηλάζετε ακόμα το μωρό; Έχετε αρκετό γάλα; Χορταίνει;
25. Πρέπει να ξαναέρθετε για εμβόλιο σε 6 μήνες. Εντάξει;
26. Πόσα κιλά είστε; Πρέπει να χάσετε βάρος και να αποφεύγετε τα γλυκά.

Μάθημα 9ο:

ΜΕΡΟΣ Α'

Επανάληψη

Λεξιλόγιο

Κεφάλι (ΩΡΛ, Οφθαλμοί):

- Στόμα, λάρυγγας; ούλα, δόντια, σταφυλή, οδοντιατρική εξέταση, κυνάγχη, καταπίνω, εξαγωγή δοντιού, σφράγισμα, μασέλα.

Συνέχεια στην πίσω σελ.

- Μύτη: συνάχι, καταρροή, ρινική απόφραξη
- Αυτιά: ακοή, βαρήκοος, κωφός, ακούων, ακουστικό νεύρο, ίλιγγος, κυψελίδα, ακούγραμμα, ακουστικό βαρηκοϊας, κοχλιακό εμφύτευμα, ωτικές σταγόνες
- Μάτια: όραση, βλέπω, γυαλιά ή φακοί επαφής, τελευταία οφθαλμολογική εξέταση, ερυθρότητα, πολλά ή λίγα δάκρυα, μυωπία, πρεσβυωπία, διπλωπία, βλέπω θολά, καταρράκτης, τυφλός, κολλύριο, λείζερ, στραβισμός, αχρωματοψία.

Ερωτήσεις

1. Νιώθετε τη μύτη σας βουλωμένη; Αυτό το σπρέι βοηθά τη ρινική αποσυμφόρηση.
2. Έχετε καταρροή; Αν ναι, τι χρώμα έχουν τα εκκρίματα;
3. Από πότε έχετε συνάχι; Πού πιστεύετε ότι οφείλεται;
4. Καταλάβατε τις ιατρικές οδηγίες; Θέλετε να τις επαναλάβω ή να σας εξηγήσω κάτι;
5. Πότε ήταν η τελευταία επίσκεψη που κάνατε σε οδοντίατρο;
6. Πονάτε όταν μασάτε την τροφή; Όταν καταπίνετε;
7. Ανοίξετε το στόμα σας, σας παρακαλώ. Μην κινείστε.
8. Ματώνει εύκολα η μύτη σας; Σταματάει εύκολα;
9. Ποια φάρμακα παίρνετε να ανακουφιστείτε από την ρινική συμφόρηση;
10. Νιώθετε κάποιο πόνο στα αυτιά σας, εσωτερικά ή εξωτερικά;
11. Πότε κάνατε ακούγραμμα τελευταία; Έχετε βάλει κοχλιακό εμφύτευμα;
12. Είστε κωφός ή βαρήκοος;
13. Θα βάζετε 2 σταγόνες κολλύριο σε κάθε μάτι πρωί, μεσημέρι και βράδυ, για 10 μέρες. Ξέρετε πως να βάζετε τις σταγόνες;
14. Μήπως βλέπετε διπλά; Θολά; Δακρύζουν τα μάτια σας;
15. Αντιμετωπίζετε κάποιο πρόβλημα στα μάτια; Για παράδειγμα, μυωπία ή πρεσβυωπία;
16. Φοράτε φακούς επαφής ή γυαλιά;
17. Πότε ήταν η τελευταία φορά που επισκεφτήκατε οφθαλμίατρο;
18. Το μωρό κλαίει γιατί βγάζει δόντια και πονάει. Μην ανησυχείτε.
19. Έχετε κάνει εγχείρηση για καταρράκτη; Πριν από πόσο καιρό;
20. Νιώθετε πόνο στα μάτια; Έχετε κάποιο άλλο σύμπτωμα;

ΜΕΡΟΣ Β':

Επανάληψη - Απορίες

1. Καλημέρα! Βάλτε το θερμόμετρο, σας παρακαλώ. Έχετε πυρετό;
2. Γεια σας! Θα μετρήσουμε την πίεση τώρα.
3. Μην φοβάστε... Η ένταση πονάει πολύ λίγο.
4. Περιμένετε λίγο. Έρχεται ο γιατρός να σας εξετάσει.
5. Ηρεμήστε... Κάντε υπομονή. Η εξέταση τελειώνει...
6. Θα σας βάλω φλεβοκαθετήρα και ορό. Φοβάστε;
7. Ελάτε πάλι την άλλη βδομάδα για να αλλάξουμε το τραύμα. (καθαρίσουμε)
8. Θα θέλατε να σας βοηθήσω να αλλάξετε πάνα; Πρέπει να βάλετε καθαρή.
9. Θα θέλατε να σας συνοδέψω στην τουαλέτα μην ζαλιστείτε;
10. Σας παρακαλώ να βγάλετε ό,τι μεταλλικό έχετε πάνω σας για να βγάλουμε ακτινογραφία
11. Τα αποτελέσματα των εξετάσεων αίματος δεν ήταν καλά.
12. Πρέπει αν προσέχετε τι τρώτε. Να αποφεύγετε το ζωικό λίπος και το αλάτι.
13. Αύριο δεν πρέπει να φάτε τίποτα και θα πάρετε καθαρτικό για να κάνετε κολοноσκόπηση

Μάθημα 10ο:

Παρουσίαση Ηλεκτρονικού Βοήθηματος για νοσηλευτές στην επικοινωνία τους με κωφούς χρήστες Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας

Προσομοίωση / Επικοινωνία με κωφούς «ασθενείς»

στημίου του Ρότσεστερ. Η άσκηση αυτή διενεργείται σε ένα χώρο προσομοίωσης χώρου παροχής υπηρεσιών υγείας. Οι φοιτητές έχουν το ρόλο των ασθενών, ενώ το ρόλο των επαγγελματιών υγείας αναλαμβάνουν μέλη της κοινότητας των κωφών. Στόχος της άσκησης αυτής ήταν να αποκτήσουν οι φοιτητές δεξιότητες, ώστε να ξεπερνούν τα εμπόδια επικοινωνίας με ασθενείς με προβλήματα ακοής. Πριν τη συμμετοχή στην άσκηση, οι φοιτητές διδάσκονταν το δακτυλικό αλφάβητο και ορισμένα βασικά νοήματα. (Richards et al, 1999). Το πρόγραμμα αυτό συνέχισε να εφαρμόζεται και το 2009 εφαρμόστηκε και σε φοιτητές της φαρμακευτικής. (Mathews et al, 2011).

Τέλος, ένα άλλο πρόγραμμα εκπαίδευσης σε θέματα σχετικά με τη φροντίδα υγείας των κωφών ατόμων είναι το «Breaking the silence...in Athens». Φοιτητές ιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών εκπαιδεύονται στη λήψη ιατρικού ιστορικού στην ελληνική νοηματική γλώσσα, ανά συστήματα του οργανισμού. Η εκπαίδευση αυτή, πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά το 2009, περιελάμβανε 13 τρίωρα μαθήματα και επαλαήθηκε τα επόμενα έτη. (HeLMSIC, 2009)

Αποτελέσματα σχεδιασμού εκπαιδευτικού προγράμματος

Για το σχεδιασμό του περιεχομένου του εκπαιδευτικού προγράμματος χρησιμοποιήθηκε το αναλυτικό πρόγραμμα για την εκμάθηση της ελληνικής νοηματικής γλώσσας ως δεύτερης (ξένης) γλώσσας (Παπασπύρου & Ταγκάλου, 2007) με τη χρήση στοιχείων από τα ως άνω περιγραφέντα εκπαιδευτικά προγράμματα για φοιτητές ιατρικής και φαρμακευτικής. Ειδικότερα, το περιεχόμενο της εκπαίδευσης περιορίστηκε στην πρώτη βαθμίδα του αναλυτικού προγράμματος, όπως αυτή περιγράφεται από τους Παπασπύρου και Ταγκάλου (2007), δηλαδή στην εισαγωγή των συμμετεχόντων στην ελληνική νοηματική γλώσσα και στην παροχή σε αυτούς ικανοποιητικών γλωσσικών γνώσεων, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν σε «βασικές επικοινωνιακές απαιτήσεις», εστιασμένες πάντα, στο χώρο παροχής υπηρεσιών υγείας (νοσοκομείο, κέντρο υγείας, κοινότητα).

Οι στόχοι της εκπαίδευσης, η προτεινόμενη από το αναλυτικό πρόγραμμα συχνότητα και διάρκεια των μαθημάτων και το γεγονός ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι για την οργάνωση και υλοποίηση της εκπαίδευσης καθώς και οι εκπαιδευόμενοι συμμετείχαν ανιδιοτελώς, κατά τη διάρκεια του ελεύθερου χρόνου τους, επέβαλαν η εκπαίδευση να αποτελείται από 10 τρίωρα μαθήματα, με συχνότητα 2 φορές την εβδομάδα.

Ο εκπαιδευτής σε όλα τα μαθήματα ήταν κωφός δάσκαλος της ελληνικής νοηματικής γλώσσας, υπήρχε όμως και συνεχής παρουσία ακούουσας νοσηλεύτριας με γνώσεις νοηματικής γλώσσας. Η τελευταία δεν παρενέβαινε στη ροή του μαθήματος, πλην ελαχίστων περιπτώσεων, όταν υπήρχε κίνδυνος παρανόησης λόγω του διαφορετικού επιπέδου γνώσεων επί

του εξειδικευμένου περιεχομένου της εκπαίδευσης (ορολογία) των φοιτητών (πρωτοετείς-τεταρτοετείς), των νοσηλευτών και του εκπαιδευτή.

Ειδικότερα, στο πρώτο μάθημα έγινε εισαγωγή των συμμετεχόντων στον κόσμο των κωφών, στη γλώσσα και στην κουλτούρα τους. Οι εισηγήσεις έγιναν από τον κωφό δάσκαλο, με τη χρήση διερμηνέα. Με αφορμή αυτή τη διερμηνεία, οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν για το ρόλο του διερμηνέα στην επικοινωνία τους με τον κωφό ασθενή, για τη δυσκολία του κωφού στην απασχόληση διερμηνέα και για τα θετικά και τα αρνητικά των εναλλακτικών μορφών επικοινωνίας. Επιπλέον, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε σε θέματα σχετικά με την ιδιαιτερότητα της νοσηλευτικής φροντίδας κωφών ασθενών. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν για τη συχνά περιορισμένη αξία του έντυπου υλικού σε σχέση με το οπτικό υλικό κατά την ενημέρωση του κωφού ασθενή, για τον κίνδυνο λάθους λόγω εσφαλμένης κατανόησης, είτε από το νοσηλευτή, είτε από τον ασθενή και για την αξία της επανάληψης και της ανακεφαλαίωσης από το δέκτη της πληροφορίας, για την αποφυγή λαθών. (Mathews et al, 2011) Στη συνέχεια, έγινε εισαγωγή στην ελληνική νοηματική γλώσσα (έκφραση, κίνηση, χειρομορφές, τοποθεσία, νοηματικός χώρος) και στον τρόπο με τον οποίο γίνεται η χρήση των δύο χεριών από τους αριστερόχειρες και τους δεξιόχειρες. Οι συμμετέχοντες παροτρύνθηκαν να χρησιμοποιούν το σώμα τους προκειμένου να αποδώσουν το νόημα που θέλουν, αλλά και να παρατηρούν τις κινήσεις του σώματος των κωφών ασθενών τους (Smith & Hasnir, 1991). Τέλος, δόθηκε φυλλάδιο με το ελληνικό νοηματικό αλφάβητο και έγινε εισαγωγή σχετικά με τον τρόπο που αυτό χρησιμοποιείται. (Richards et al, 1999)

Το δεύτερο μάθημα, το οποίο διεξήχθη χωρίς την παρουσία διερμηνέα, ξεκίνησε με εξάσκηση στο νοηματικό αλφάβητο και με τη γνωριμία των συμμετεχόντων μεταξύ τους και με τον εκπαιδευτή. Κάθε εκπαιδευόμενος νοημάτισε το όνομά του και σε ορισμένους από αυτούς δόθηκε νοηματικό όνομα. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτής δείχνοντας τα αντικείμενα στο χώρο (τραπέζι, καρέκλα, πόρτα, κλπ) τα νοημάτιζε, καλώντας ταυτόχρονα και τους εκπαιδευόμενους να δοκιμάσουν να κάνουν το ίδιο, προκειμένου να εξοικειωθούν με τις κινήσεις των χεριών και του σώματός τους, αλλά και να αντιληφθούν τη χρήση των διαφορετικών χειρομορφών (πιάτο, μπάλα, μπαλάκι τένις, βιβλίο που μετακινώ κλπ). Ακολούθησε η παρουσίαση των διαφορετικών χειρομορφών που χρησιμοποιούνται για την περιγραφή της κίνησης του ανθρώπου, των ζώων και των οχημάτων και οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αναφέρουν παραδείγματα (περπατάω, κουτσαίνω, ανεβαίνω σκάλες κλπ). Έπειτα, οι εκπαιδευόμενοι διδάχθηκαν ορισμένες βασικές λέξεις (πχ δάσκαλος, μαθαίνω, παράδειγμα) και ορισμένες λέξεις με το αντίθετό τους (πχ ναι- όχι, σωστό-λάθος, αρχή-τέλος). Τέλος,

οι εκπαιδευόμενοι έκαναν μικρούς αυτοσχέδιους διαλόγους με φράσεις πρώτης γνωριμίας, με τις λέξεις που διδάχθηκαν, αλλά και με τη χρήση κινήσεων, οι οποίες παραπέμπουν σε παντομίμα. Στο σημείο αυτό δόθηκε έμφαση στην αξία των εκφράσεων του προσώπου στην επικοινωνία με κωφά άτομα.

Στο τρίτο μάθημα, οι εκπαιδευόμενοι διδάχθηκαν επιπλέον βασικές λέξεις της καθημερινότητας (χρόνος, καιρός κλπ) και βασικές λέξεις που χρησιμοποιούνται στις υπηρεσίες υγείας (τμήματα, επαγγέλματα υγείας κλπ). Γενικά, η δομή των επόμενων μαθημάτων αποτελείτο από τέσσερα μέρη: επανάληψη μέρους της ύλης του προηγούμενου μαθήματος, λεξιλόγιο καθημερινής ζωής, λεξιλόγιο συστήματος του οργανισμού και τέλος, μικρός διάλογος μεταξύ των συμμετεχόντων, οι οποίοι είχαν τον ρόλο του νοσηλευτή ή του ασθενή (Lock, 2003; Smith & Hasnir, 1991). Η ερώτηση για την έναρξη κάθε διαλόγου ήταν συγκεκριμένη, η επιλογή όμως της απάντησης ήταν ελεύθερη. Για το περιεχόμενο του ιατρονοσηλευτικού λεξιλογίου και των ερωτήσεων, χρησιμοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό το υλικό από την εκπαίδευση των φοιτητών ιατρικής στη λήψη ιατρικού ιστορικού από κωφούς ασθενείς (HELMUSIC, 2009), τροποποιημένο ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες επικοινωνίας του νοσηλευτικού προσωπικού με τον κωφό ασθενή, σε ευρύ φάσμα της νοσηλευτικής φροντίδας (The British Medical Association, 2001). Κριτήρια επιλογής των λέξεων και ερωτήσεων ήταν η συχνότητα χρήσης και η χρησιμότητά τους στις υπηρεσίες υγείας. Μια καινοτομία του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι ότι σε κάθε μάθημα, η επιλογή της θεματολογίας που αφορούσε στην καθημερινή ζωή και στην ιατρονοσηλευτική ορολογία, έγινε στο μέτρο του δυνατού, με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να συνδυαστούν από τους συμμετέχοντες στο διάλογο. Για παράδειγμα, σε ένα μάθημα περιελήφθησαν τα αθλήματα και η ορολογία του μυοσκελετικού και του νευρικού συστήματος και σε άλλο τα τρόφιμα και το γαστρεντερικό σύστημα.

Στο έκτο μάθημα, το τρίτο και τέταρτο μέρος του μαθήματος, δηλαδή η διδασκαλία ιατρονοσηλευτικής ορολογίας και ο διάλογος αντικαταστάθηκαν από την εκπαίδευση των συμμετεχόντων στην περιγραφή εικόνων, την ενημέρωσή τους σχετικά με τη χρησιμότητά τους κατά την ενημέρωση του κωφού ασθενή (Mathews et al, 2011; Lieu et al, 2007; Iezzoni et al, 2004; Folkins et al, 2005) και την προβολή βίντεο. Το μάθημα έκλεισε με την προβολή βίντεο με διάφορα μέλη της κοινότητας των κωφών να νοηματοποιούν και να εξιστορούν εμπειρίες τους, στην καθημερινότητά τους. Ακολούθησε συζήτηση σχετικά με τις εντυπώσεις των συμμετεχόντων από το βίντεο.

Στο τελευταίο μάθημα πραγματοποιήθηκε άσκηση-προσομοίωση του χώρου παροχής υπηρεσιών υγείας. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να επικοινωνήσουν με κωφό, μέλος της κοινότητας των κωφών, ο οποίος υποδύοταν τον ασθενή (Smith & Hasnir, 1991). Τα σενάρια κάλυπταν όλο το φάσμα της διδαχθείσας ύλης

και ο κωφός εθελοντής δεν έκανε χρήση προφορικού λόγου ή χειλανόγνωσης (Richards et al, 1999). Τέλος, στους συμμετέχοντες παρουσιάστηκε ηλεκτρονικό βοήθημα για επαγγελματίες υγείας στην επικοινωνία τους με κωφούς ασθενείς. Το βοήθημα αυτό σχεδιάστηκε για τους σκοπούς της εκπαίδευσης και δεν είναι ακόμα διαθέσιμο στο κοινό.

Συμπεράσματα - Συζήτηση

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα το οποίο παρουσιάστηκε, αποτελεί σύνθεση του αναλυτικού προγράμματος για τη διδασκαλία της ελληνικής νοηματικής γλώσσας, ως ξένης γλώσσας (Παπασπύρου & Ταγκάλου, 2007) και των απαραίτητων γνώσεων κατά την εκπαίδευση επαγγελματιών υγείας και φοιτητών επιστημών υγείας, όπως αυτές παρουσιάζονται στη διεθνή βιβλιογραφία. Είναι η πρώτη φορά που εφαρμόζεται σχετική εκπαίδευση σε νοσηλευτές και φοιτητές νοσηλευτικής. Από την πιλοτική εφαρμογή του, το Μάιο και τον Ιούνιο του 2011, κρίνεται ότι οι εκπαιδευόμενοι ευαισθητοποιήθηκαν και απέκτησαν γνώσεις και δεξιότητες ώστε να βελτιώσουν την παρεχόμενη σε κωφούς ασθενείς φροντίδα υγείας. Αναμένονται τα αποτελέσματα από την αξιολόγηση του προγράμματος, ώστε αντίστοιχα μελλοντικά εκπαιδευτικά προγράμματα να χρησιμοποιήσουν τα θετικά στοιχεία του και να βελτιώσουν τυχόν αδυναμίες.

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε τη «ΔΡΩ», αστική μη κερδοσκοπική εταιρία, για την ανάπτυξη της ποιότητας ζωής των εμποδιζόμενων ατόμων, τον κ. Κωνσταντίνο Γαλάνη, την κ. Μαρία Τσεκούρα, την κ. Φωτεινή Σκαφίδα και τον κ. Γεώργιο Καμπούρογλου, για τη συμβολή τους στην πιλοτική εφαρμογή της εκπαίδευσης. Επίσης, ευχαριστούμε ιδιαίτερα τον δάσκαλο ελληνικής νοηματικής γλώσσας, κ. Νικόλαο Γαλάνη και την καθηγήτρια του τμήματος νοσηλευτικής ΕΚΠΑ, κ. Παναγιώτα Σουρτζή για τις πολύτιμες συμβουλές τους και την ουσιαστική συμβολή τους στην πιλοτική εφαρμογή της εκπαίδευσης.

Βιβλιογραφία

1. Barnett S. (2002) "Communication with deaf and hard-of-hearing people: a guide for medical education". Acad Med 77(7):694
2. Bat-Chava Y, Martin D., Kosciw J.G (2005) "Barriers to HIV/AIDS knowledge and prevention among deaf and hard of hearing people". AIDS Care, 17(5): 623-634
3. Folkins A., Sadler G., Ko C., Branz P., Marsh S., Bovee m. (2005) "Improving the Deaf community's access to prostate and testicular cancer information: a survey study". BMC Public Health, 5:63
4. Golden P & Ulrich M. (1978) "Deaf patients' access to care depends on staff communication". Hospitals 1978 May 16; 52(10):86-90.
5. HeLMSIC (2009) "Breaking the silence...in Athens". Αδημοσίευτο υλικό εκπαίδευσης για φοιτητές ιατρικής στη λήψη ιατρικού ιστορικού από Κωφούς ασθενείς. Τμήμα Ιατρικής, ΕΚΠΑ
6. Iezzoni LI, O'Day BL., Killeen M., Harker H. (2004) "Communicating about health care: observations from persons who are deaf or hard of hearing". Ann Intern Med 2;140(5):356-62
7. Lieu C., Sadler G., Fullerton J., Stohlmann P. (2007) "Communication

ABSTRACT

SPECIAL ARTICLE

DESIGNING OF AN EDUCATIONAL PROGRAMME FOR NURSES AND NURSING STUDENTS TO ENSURE THE DEAFS' RIGHT TO HEALTH CARE

Venetia – Sofia Velonaki¹, Martha Velonaki², Athina Kalokerinou³

[1. Venetia – Sofia Velonaki, Nurse RN, MSc, PhDc, Faculty of Nursing, University of Athens, 2. Martha Velonaki, student, Medical School, University of Athens, 3. Athina Kalokerinou, Associate professor of Community Nursing, Faculty of Nursing, University of Athens]

Acknowledgements: We would like to thank mr Nikolaos Galanis, prof Panagiota Sourtzi, mr Konstantinos Galanis, ms. Maria Tsekoura, ms Fotini Skafida, mr Georgios Kampouroglou for their contribution to the pilot testing of the educational programme.

Introduction: Deaf sign language users face limited access to health information and health care and an increased risk concerning medication safety, mainly because of communication barriers with health professionals. Such problems and risks could be mitigated by properly educated nurses.

Aim: To design and pilot test an educational programme for nurses and nursing students to ensure the deafs' right in better health care.

Material and Methods: Literature was searched for education curricula of teaching greek sign language as a foreign language and for educational programmes for health professionals and students on deafness awareness, deaf culture and other aspects that arise when caring for deaf patients.

Results: By synthesising the literature findings, an educational programme for nurses and nursing students was designed and pilot tested. The educational programme contains issues related to the culture, the rights and the particular needs of deaf people on health care settings. It also includes courses to acquire knowledge and communication skills in greek sign language, focused on the communication needs of the nurse when caring for deaf patients. The duration of the education is 30 hours (10 courses).

Conclusions - Discussion: It is the first time that a relevant education programme for nurses and nursing students is applied. From the pilot testing it seems that the participants' awareness and acquired knowledge and skills about deafness were increased so that nurses will be able to improve the health care provided to deaf patients. Future educational programmes could use the strong points and improve any weaknesses of this educational programme, when the results of its evaluation will be available.

Key words: Education, deaf, sign language, nursing, health

- strategies for nurses interacting with patients who are deaf". *Dermatology Nursing*. Dec 2007 19(6):541-551
- Lock E. (2003) "A workshop for medical students on deafness and hearing impairments" *Acad Med* 2003, Dec;78(12):1229-34
 - Margellos-Anast H., Estarziou M., Kaufman G. (2006) "Cardiovascular disease knowledge among culturally Deaf patients in Chicago" *Preventive Medicine* 42:235-239
 - Mathews J., Parkhill A, Schlehof D., Starr M. and Barnett S. (2011) "Innovations in teaching: Role-Reversal Exercise with Deaf Strong Hospital to Teach Communication, Competency and Cultural Awareness". *American Journal of Pharmaceutical Education* 2011; 75 (3) Article 53
 - Ralston E., Zazove P., (2007) "Aspects of nurses' communication with hearing impaired persons" *Rev Esc Enferm USP*. 2007 Sep;41(3):411-8
 - Richards J., Harmer L., Pollard P., Pollard R. (1999) "Deaf Strong Hospital: An exercise in cross-cultural communication for first year Medical students" *Jurmc* volume 10: pages 4-8
 - Sinclair-Penwarden, A. (2009) "Deaf people have unique care needs that nurses must understand and help address". *Nursing times.net*, 27-1-2009 <http://www.nursingtimes.net/deaf-people-have-unique-care-needs-that-nurses-must-understand-and-help-address/1975775.article> ανακτήθηκε 13-1-2010
 - Smith MC & Hasnip JH (1991) "The lessons of deafness: deafness awareness and communication skills training with medical students". *med educ*. Jul;25(4):319-21
 - Steinberg A., Barnett S., Meador H., Wiggins E., Zazove P. (2006) "Health Care System Accesibility. Experiences and perceptions of Deaf people" *J.Gen. Intern. Med*. 21:260-266.
 - The British Medical Association (2001) *Ιατρικό εγκυκλοπαιδικό λεξικό*, Γουδί: Ιατρικές εκδόσεις Λίτσα
 - Wilcox S. & Wilcox P. (1998) "More than a Gesture". In: *Learning to see: Teaching American Sign Language as a second language*. Gallaudet University Press Washington, 2nd printing, 1998, pages 1-12
 - ΟΜΚΕ- ΟΜοσπονδία Κωφών Ελλάδος (2011) *Δελτίο τύπου για κατάργηση του προγράμματος διερμηνείας ΕΝΓ* (αριθμ. Πρωτ. 1329/9-9-2011) Διαθέσιμο από http://www.omke.gr/files/uploads/Diamartyria_gia_tin_katargisi_tou_Programmatos_Dierrmineias_ENG.pdf [Σεπτ 2011]
 - Παπασιπούρου Χ. & Ταγκάλου Κ. (2007) «Ολοκληρωμένο αναλυτικό πρόγραμμα για τη διδασκαλία της ελληνικής κινηματικής γλώσσας ως δεύτερης (ξένης) γλώσσας». *Θέματα Ειδικής Αγωγής*, Αθήνα: ΠΕΣΕΑ και Ατραπός 38: 122-145